

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra obchodu a financí

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Příčiny vzniku a způsoby řešení předlužení podniku

Autor: Lukáš MALÝ

Vedoucí práce: Ing. Marie Landová, CSc.

© 2011 ČZU v Praze

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Lukáš Malý

obor Veřejná správa a regionální rozvoj - Litoměřice

Vedoucí katedry Vám ve smyslu Studijního a zkušebního řádu ČZU v Praze čl. 16 určuje tuto bakalářskou práci.

Název práce: **Příčiny vzniku a způsoby řešení předlužení podniku**

Osnova bakalářské práce:

1. Úvod
2. Cíl práce a metodika
3. Literární rešerše
4. Diskuse
5. Závěr
6. Seznam použitých zdrojů
7. Přílohy

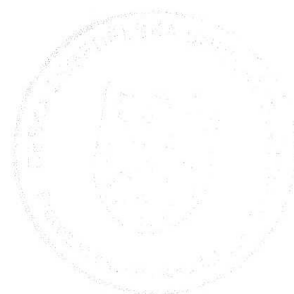
Doporučené zdroje:

- FRYŠTÁK, M.: Hospodářská kriminalita z pohledu teorie a praxe. VIP Books, Praha 2007
KOTOUČOVÁ, J. a kol.: Konkurs a vyrovnání. ORAC, Praha 2001
NOVÁK, M.: Formy a řešení úpadku (státu, firmy, banky, společnosti, družstva, organizace, nadace, sportovního klubu, politické strany), Oeconomica, Praha 2002
ZELENKA, J. a kol.: Zákon č. 182/2006 Sb. Insolvenční zákon ve znění zákona č. 312/2006 Sb. č. 108/2007 Sb., č. 296/2007 Sb. a č. 362/2007 Sb. Linde, Praha 2008
ZUZÁK, R.: Krize podniku a její kreativní řešení. Monografie, ČZU Praha 2005

Vedoucí bakalářské práce: **Ing. Marie Landová, CSc.**

Termín odevzdání bakalářské práce: březen 2011

.....
Vedoucí katedry

.....
Děkan

V Praze dne: 15. 6. 2010

Prohlášení

*Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracoval samostatně
a uvedl jsem všechny literární prameny a publikace, ze který jsem čerpal.*

V Litoměřicích, 25. března 2010

Lukáš Malý

Poděkování

Děkuji Ing. Marii Landové, CSc. za odborné vedení této bakalářské práce.

Příčiny vzniku a způsoby řešení předlužení podniku

Souhrn

Tato bakalářská práce se ve své první fázi zaměřuje na studium a popis příčin, pro které se podnik dostává do stavu předlužení.

V druhé fázi tato práce nabízí možnosti řešení tohoto stavu. Tyto možnosti vychází ze zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (*insolvenční zákon*).

Podrobněji rozebírá náležitosti konkurzního řízení, reorganizace i institutu moratoria. K jednotlivým možnostem vždy uvádí podstatné náležitosti a zákonné podmínky.

V závěru je nabídnuto porovnání nového insolvenčního zákona s předchozím zákonem č. 328/1991 Sb., o konkurzu a vyrovnání, který nový insolvenční zákon plně nahrazuje.

Klíčová slova

předlužen, úpadek, dlužník, podnik, konkurz, reorganizace, moratorium, insolvence

Reasons of rise and possible solving of company overindebtedness

Summary

At first this Bachelor thesis is focused on research and cause specification of establishment insolvency.

In consequence the Bachelor thesis present resolution answers. This possibilities are based on the code of law No.182/2006 - law of insolvency. This part also analyses bankruptcy proceedings, system reorganization and moratorium institute. All possibilities are comprised of relevant information and statutory requirements.

In conclusion the Bachelor thesis offer the new law of insolvency by comparison with the previous one No.328/1991(code of law) about bankruptcy and settlement.

Keywords

overindebtedness, bankruptcy, debtor, establishment, reorganization, moratorium, insolvency

Obsah

1.	ÚVOD	9
2.	CÍLE PRÁCE A METODIKA.....	10
2.1.	Cíle práce	10
2.2.	Metodika	10
3.	LITERÁRNÍ REŠERŠE.....	11
3.1.	Příčiny vzniku předlužení podniku	11
3.1.1.	Co je to předlužení	11
3.1.2.	Příčiny předlužení podniku	11
3.2.	Způsoby řešení předlužení podniku	18
3.2.1.	Konkurz.....	21
3.2.2.	Reorganizace	27
3.2.3.	Moratorium	31
3.3.	Změny v insolvenčním zákoně	33
4.	DISKUSE	36
5.	ZÁVĚR.....	39
6.	SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	41

1. Úvod

Úpadek podniků je běžnou součástí každodenního života ve svobodném ekonomickém prostředí. Jedná se o situaci, která je přirozenou etapou vývoje podniků v rámci celosvětového hospodářství.

Vstupy nových moderních a progresivních subjektů na trh, každodenní změny v náladách a potřebách společnosti, nebo potřeby reakce na neočekávané situace ve světě vyvíjí silný tlak na již fungující podniky. Tento neustálý tlak rozděluje podniky na ty úspěšné a na ty neúspěšné. Neúspěšné podniky se většinou vinnou pomalých či nepřiměřených reakcí, nerozpoznání či neprovedení potřebných změn jako reakce na požadavky trhu, dříve či později, dostanou do situace, která nutně znamená jejich úpadek.

V dnešní době vzájemných závislostí a provázaností je nutné si uvědomit, jak vážné následky může mít neřešená krize, respektive úpadek podniku, pro subjekty tímto úpadkem přímo dotčené. Například zaměstnanci, organizace v dodavatelsko-odběratelském vztahu s podnikem v úpadku, nebo finanční instituce, investoři a další, ti všichni jsou v přímém ohrožení své existence. Z tohoto důvodu je nutné mít, znát a dodržovat striktně daná pravidla pro řešení úpadku podniku. Tyto pravidla platné pro Českou republiku obsahuje zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon).

2. Cíl práce a metodika

2.1. Cíle práce

Hlavním cílem této bakalářské práce je určit a popsat možné příčiny předlužení podniku a poskytnout komplexní přehled o možnostech, které lze v této situaci použít k jejímu řešení. Poskytnout určitý návod jak správně identifikovat stav podniku a včas rozpoznat úpadek. V rámci řešení úpadku podniku popsat a přiblížit jednotlivé možnosti řešení nabízené zákonem č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení.

2.2. Metodika

Určení příčin vzniku a způsobů řešení předlužení podniku vychází ze studia odborné literatury a dotčených zákonů. Byly použity legislativní texty i názory odborníků k dané problematice.

3. Literární rešerše

3.1. Příčiny vzniku předlužení podniku

3.1.1. Co je to předlužení podniku

Předlužení podniku je jednou z forem úpadku.

Předlužení jak jej definuje Obchodní zákoník v zákoně č.182/2006 Sb., §3, odst. 3 o úpadku a způsobech jeho řešení: Dlužník, který je právnickou osobou nebo fyzickou osobou – podnikatelem, je v úpadku i tehdy, je-li předlužen. O předlužení jde tehdy, má-li dlužník více věřitelů a souhrn jeho závazků převyšuje hodnotu jeho majetku. Při stanovení hodnoty dlužníkovy majetku se přihlíží také k další správě jeho majetku, případně k dalšímu provozování jeho podniku, lze-li se zřetelem ke všem okolnostem důvodně předpokládat, že dlužník bude moci ve správě majetku nebo v provozu podniku pokračovat [1].

Druhou formou úpadku je úpadek pro platební neschopnost (§3 odst. 1 Insolvenčního zákona). Stejně jako v úpadku pro předlužení je i zde zapotřebí více věřitelů. Podstatou úpadku pro platební neschopnost jsou však peněžní závazky po dobu delší 30 dnů po lhůtě splatnosti [2].

Nově se do insolvenčního zákona zavádí třetí možnost a tou je hrozící úpadek, který je definován jako situace, při které lze se zřetelem ke všem okolnostem důvodně předpokládat, že dlužník nebude schopen řádně a včas splnit podstatnou část svých peněžitých závazků [2].

3.1.2. Příčiny předlužení podniku

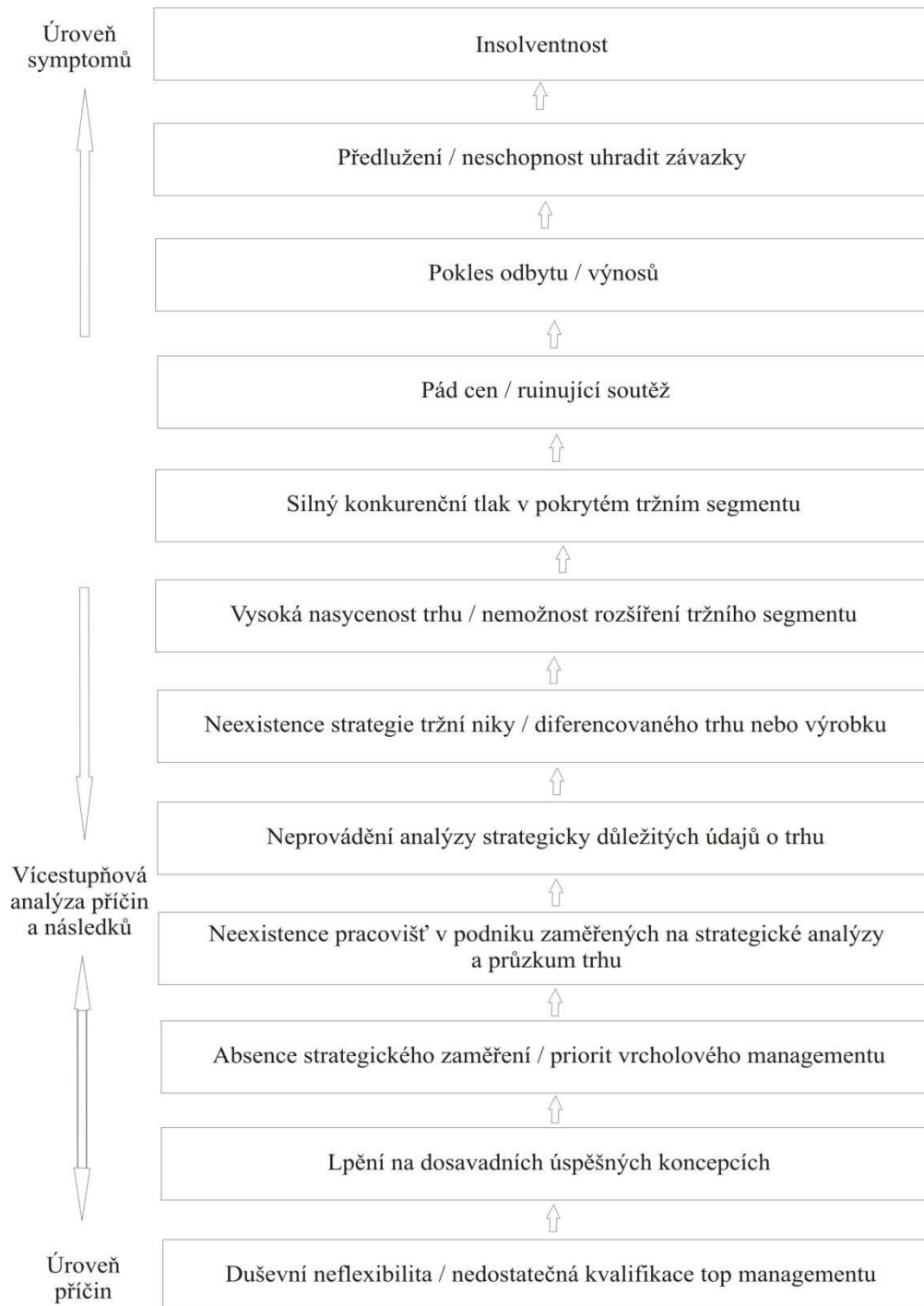
Úpadek ve své podstatě je znakem kritické finanční situace. Příčin krize a tím i úpadku je vzhledem k různorodosti podniků, jejich aktivit a vlivu okolí celá řada. Lze je však rozlišit na vnější a vnitřní [2].

Vnější typ příčin vychází ze změn ve vnějším prostředí podniku, které je stále více chaotické, turbulentní a nepředvídatelné. Změny jsou v něm diskontinuální a rychlejší, než bývají reakce podniků na ně. Signály těchto změn jsou velmi slabé a jen málo předvídatelné. Tyto změny pak ve spojení s nepřiměřenými nebo dokonce žádnými reakcemi podnikového managementu velmi rychle vyústí do podnikové krize a ztráty pozice na trhu, která krizi akceleruje do akutní fáze. Příkladem takové situace jsou důsledky celosvětové finanční krize, které se v závěru roku 2008 a zejména pak v roce 2009 projevíly v České republice razantním poklesem průmyslové produkce a koupěschopností obyvatelstva [2].

Vnitřní příčiny vyplývají z neřešení nebo nepřiměřeného řešení vnitřních problémů v jednotlivých systémech podniku. Tyto problémy se následně přenášejí do vztahů podniku k jeho okolí a snižují jeho konkurenceschopnost se stejnými důsledky, jako u předchozího typu (např. kvalita produktů, vysoké náklady, oblast podnikové kultury, organizační problémy atd.). Mezi nejvýznamnější dílčí vnitřní příčiny patří:

- neúvěrování, nedostatečné vlastní finanční zdroje, nedostupnost úvěrových zdrojů a vysoké úrokové zatížení,
- chybějící strategie, vysoký podíl operativní činnosti vrcholového managementu, neznalost nebo malá znalost a využívání strategického řízení a metod řízení vůbec,
- osobní neschopnost managementu na jedné straně a přílišný optimismus a přehnaná sebedůvěra na druhé straně, vyhýbání se riziku nebo naopak podstupování velkého rizika a obava ze zásadních změn,
- platební neschopnost odběratelů a špatná platební morálka,
- nedostatky ve finančním řízení, především v řízení cash-flow,
- neuplatňování marketingového řízení spojené s nedostatečnou konkurenceschopností produktů a neznalostí postavení produktového portfolia na trhu a fází životního cyklu vlastních produktů a odvětví,
- neúměrné investice, často dražší než plánované, respektive realizace investic směřovaných do nesprávných podnikových aktivit,
- vysoká vnitropodniková režie a nízká produktivita práce včetně nadbytečného počtu zaměstnanců,
- nedostatky ve výkaznictví a účetní evidenci promítající se do neznalosti vlastních

- nákladů a tím chybné cenové kalkulace, které ústí do špatného výrobního portfolia,
- pozdní rozpoznání krizových jevů a nerespektování signálů krize a pozdní, nepřiměřené nebo žádné reakce na ně [2].

obr. 1 – Lineární hierarchie příčin a následků podle Töpfera [5]

Pro indikaci stavu podniku se využívají finanční indikátory. Základním zdrojem finančních indikátorů úpadku jsou standardně používané metody a techniky finanční analýzy účetních výkazů, kterou lze obecně charakterizovat jako finančně ekonomické hodnocení podniku vycházející z účetních informací. Finanční analýza je primárně určena pro analýzu ekonomické výkonnosti podniku a používá celou řadu analytických metod:

Analýza stavových (absolutních) ukazatelů:

- horizontální analýza (meziroční srovnání),
- vertikální analýza (analýza struktury výkazů),

Analýza rozdílových a tokových ukazatelů:

- analýza pracovního kapitálu,
- analýza cash-flow,

Přímá analýza poměrových ukazatelů:

- analýza ukazatelů likvidity,
- analýza ukazatelů rentability,
- analýza ukazatelů zadluženosti (stability),
- analýza ukazatelů aktivit,
- analýza ukazatelů kapitálového trhu,
- analýza ukazatelů na bázi cash-flow,

Analýza soustav ukazatelů:

- pyramidový rozklad ukazatelů,
- různé typy složených indexů,
- analýza ukazatelů přidané hodnoty.

Při identifikaci možných finančních indikátorů úpadku je ale nutné vybrat ty ukazatele, které jsou schopny úpadkovou situaci zachytit, a navíc je nutné vzít v úvahu dva základní typy úpadku: úpadek pro platební neschopnost a úpadek pro předlužení [2].

Hana Březinová uvádí ve své knize Ekonomické aspekty insolvenčního zákona vybrané ukazatele zadluženosti, které měří finanční stabilitu a finanční zdraví podniku. Tyto ukazatele se obecně odvíjejí od podílu cizích zdrojů na celkových zdrojích podniku: Ukazatel věřitelského rizika čili celkové zadluženosti (Debt ratio):

$$\text{Ukazatel věřitelského rizika} = \text{cizí zdroje} / \text{celková pasiva} \times 100$$

Cizí zdroje zahrnují rezervy, krátkodobé závazky, dlouhodobé závazky, bankovní úvěry a výpomoci a ostatní pasiva. Vyhodnocení:

- zlaté pravidlo: podíl by měl činit 50%,
- je-li podíl větší než 50%, představuje převahu cizích zdrojů nad vlastními, tj. vyšší zadluženost,
- je-li podíl nižší než 50%, představuje převahu vlastních zdrojů, tj. nižší zadluženost a nízké využití efektu finanční páky.

Kvóta vlastního kapitálu neboli koeficient samofinancování (Equity Ratio):

$$\text{Kvóta vlastního kapitálu} = \text{vlastní kapitál} / \text{celková aktiva} \times 100$$

Jedná se o doplňkový ukazatel k ukazateli věřitelského rizika. Vyhodnocení je velmi individuální se znalostí konkrétní firmy.

Stupeň zadluženosti (Debt-Equity Ratio):

$$\text{Stupeň zadluženosti} = \text{celkové závazky} / \text{vlastní kapitál} \times 100 = \%$$

Tento ukazatel je založen na vztahu cizího a vlastního kapitálu. Hodnota vyšší než 1 ukazuje na podnik s vyšší, popřípadě vysokou mírou zadlužení. Uvedený ukazatel je kombinací obou předcházejících ukazatelů. Při posuzování vývoje hodnot ukazatele je třeba zkoumat strukturu obou ukazatelů, zejména cizích zdrojů a jejich vývoj (3, s. 174)

Indikování situace předlužení je s pomocí standardních finančních výkazů na jedné straně sice početně velmi jednoduché, neboť klíčovým indikátorem je zde hodnota vlastního kapitálu jako rozdílu mezi čistou účetní hodnotou majetku a hodnotou závazků, na druhou stranu ale současně i velmi problematické. Současné české výkaznictví je totiž založeno na ocenění majetku v historických, tj. pořizovacích hodnotách majetku. Poměrně významným požadavkem zjišťování úpadku pro předlužení je ale zohlednění budoucího ekonomického vývoje, tj. zjištění reálné hodnoty majetku [2]. Reálná hodnota není historickou hodnotou, ale mění se v čase, většinou v přímé vazbě na tržní podmínky. Jejím základem je buď tržní hodnota, nebo ocenění kvalifikovaným odhadem nebo posudkem znalce se znalostí vývoje tržního ocenění [3].

Ekonomickou podstatou předlužení je situace, kdy podnik vykazuje přebytek závazků nad reálnou (tzv. tržní) hodnotou majetku a právě tuto uvedenou situaci vyjadřuje vlastní kapitál – vycházíme zde tedy z klasické bilanční rovnice:

$$\text{Majetek} = \text{Vlastní kapitál} + \text{Závazky (cizí kapitál)}$$

Uvedená rovnice naznačuje, že potenciální dlužník má možnost skutečně ovlivňovat tři základní oblasti svého hospodaření:

- 1) Majetkovou strukturu, kterou tvoří dlouhodobý neboli investiční majetek a krátkodobý neboli oběžný majetek. Majetková náročnost podnikání a poměr mezi těmito složkami je sice výrazně ovlivňována typem podnikatelských činností, nicméně i tady lze volit řadu kombinací.
- 2) Kapitálovou strukturu, kterou tvoří poměr mezi vlastními finančními zdroji (vlastní kapitál) a cizími finančními zdroji (cizí kapitál). Stanovení tohoto poměru je jedním z nejvýznamnějších složek finanční strategie podniku a závisí zejména na následujících faktorech:
  - míra sanace vlastního kapitálu základním kapitálem, tj. vklady společníků či akcionářů,
  - politika při rozdělování výsledku hospodaření, zejména při rozhodování, zda vytvořený čistý zisk bude rozdělen mezi akcionáře formou dividend či podílů na zisku, nebo bude zadržen pro potřeby financování podnikových aktivit,
  - volby forem externího financování, respektive poměr mezi krátkodobým a dlouhodobým financováním, popřípadě i s využitím alternativních forem, např. finančního leasingu.
- 3) Efektivnost využití majetku, vlastního a cizího kapitálu. Efektivností se v tomto smyslu rozumí maximalizace zhodnocení majetku a finančních zdrojů pro dosažení ekonomického zhodnocení podnikatelské činnosti [2].

Do stavu předlužení se podnik může dostat i činností vlastního managementu, které je v rozporu se zákonem, tedy trestnou činností. Jedná se o trestný čin předlužení dle §256c trestního zákona dle kterého je trestný ten, kdo:

- činí vydání hrubě nepřiměřená svým majetkovým poměrům,
- spravuje svůj majetek způsobem, který neodpovídá zákonem mu uloženým nebo smluvně převzatým povinnostem, nebo je s nimi v hrubém nepoměru,
- užívá poskytnutý úvěr v rozporu nebo hrubém nepoměru s jeho účelem,
- poskytuje ze svého majetku půjčky nebo úvěry jiným osobám, ač to je v hrubém nepoměru k jeho majetkovým poměrům,

- učiní nad rámec obvyklého podnikatelského rizika obchod nebo operaci, která nenáleží k jeho pravidelné podnikatelské činnosti, nebo je v hrubém nepoměru k jeho majetkovým poměrům,
- ví, že je předlužen, ale přesto přijme nový závazek nebo zřídí zástavu.

V rámci popisu objektivní stránky je uveden taxativní výčet alternativ, kterými si pachatel přivodí stav předlužení. Ke vzniku trestní odpovědnosti postačí, aby si pachatel přivodil stav předlužení kteroukoli z nich. V praxi ale není výjimečné, že tento stav je přivozen i jejich kombinací [4].

3.2. Způsoby řešení předlužení podniku

Úvodem této kapitoly je potřeba se zmínit, že od 1. ledna 2008 se způsoby řešení úpadku podniku řeší podle nového zákona o úpadku a způsobech jeho řešení č.182/2006 Sb. Obchodního zákoníku, který nahradil zákon o konkursu a vyrovnání č.328/1991 Sb. Obchodního zákoníku. Změny a novinky, které nový zákon přináší, lze chápat jako revoluční.

Nový zákon i nadále zachovává institut konkursu jako jednu z možností řešení úpadku. Jeho tvůrci se však inspirovali západními právními systémy, především americkým a německým, a do nového zákona č.182/2006 Sb. o úpadku a způsobech jeho řešení implantovali další možnosti. Jedná se o institut reorganizace a oddlužení.

Úpadek nebo hrozící úpadek podniku lze řešit pouze formou soudního řízení, které označujeme jako insolvenční řízení. Insolvenční návrh může podat kterýkoliv ze subjektů dotčených úpadkem dlužníka včetně dlužníka samotného. V případě úpadku podniku, povinnost vyplývá v podstatě z ustanovení §128, respektive §193 obchodního zákoníku, podle něhož představenstvo svolá valnou hromadu pokud zjistí, že se společnost dostala do úpadku a navrhne valné hromadě zrušení nebo přijetí jiného opatření [3].

Úpadek nebo hrozící úpadek podniku v insolvenčním řízení se obecně řeší:

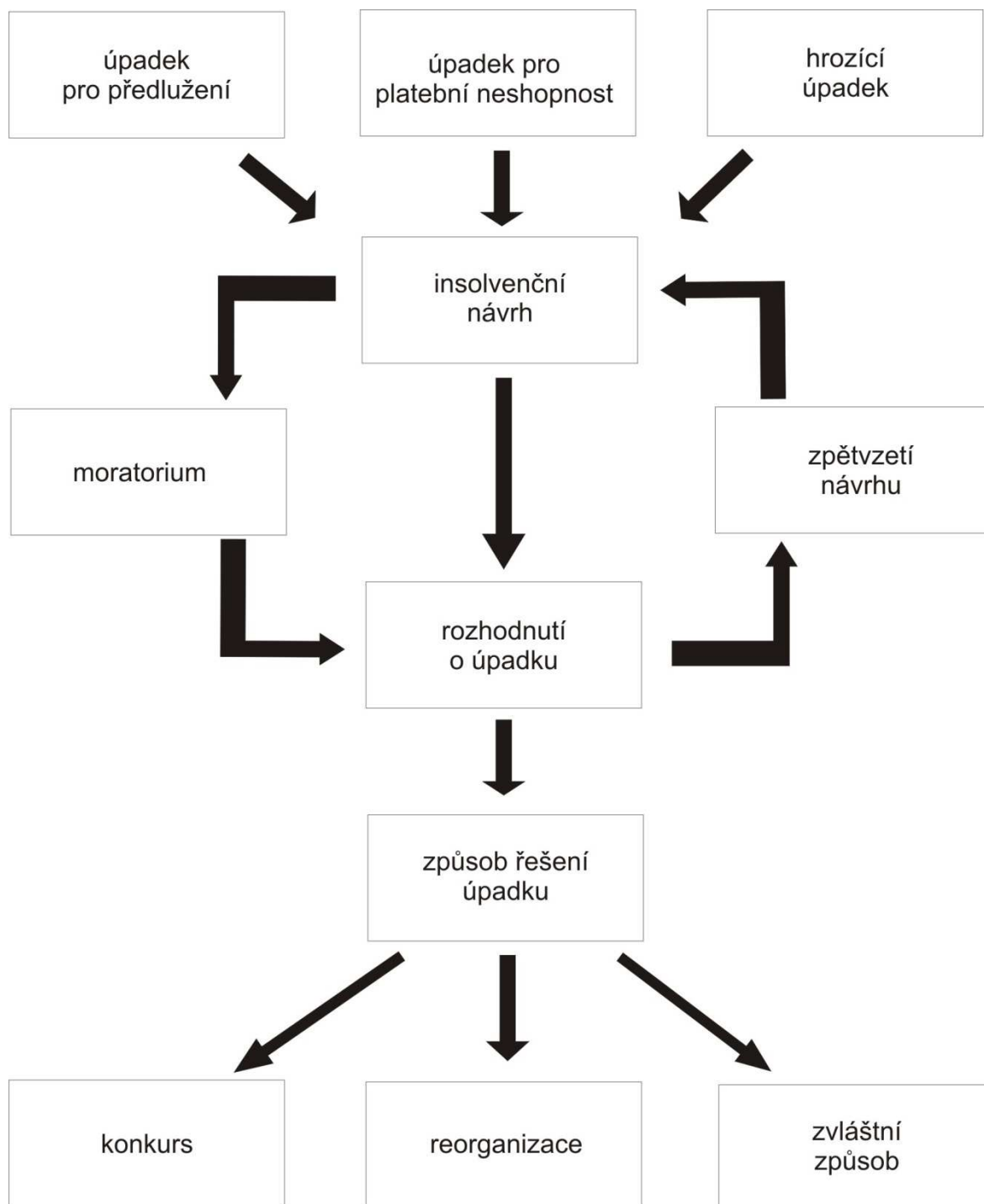
- konkursem
- reorganizací
- zvláštním způsobem (jen u finančních institucí)

a řízení je zahájeno dnem, kdy návrh řádně podepsán dojde věcně příslušnému soudu [1].

Mezi způsoby řešení úpadku podniku je nutné zařadit i moratorium, pomocí něhož lze rovněž řešit úpadek nebo hrozící úpadek [2].

Institut moratoria má zajistit ochranu dlužníka, ohledně kterého již probíhá insolvenční řízení, a to po dobu nejdéle 3 měsíce. Insolvenční soud však může na návrh

dlužníka a se souhlasem věřitelů prodloužit moratorium nejdéle o 30 dnů [2] (viz. kapitola 3.2.3.).

obr.2 - schéma insolvenčního řízení (vlastní zpracování)

Okamžikem zveřejnění vyhlášky, kterou se oznamuje zahájení insolvenčního řízení, nastávají jisté účinky s platností do ukončení insolvenčního řízení nebo do schválení reorganizačního plánu, jde-li o řešení dlužníkovy úpadku reorganizací. Nejzásadnější změnou je omezení nakládání s majetkovou podstatou, kdy od okamžiku zveřejnění je dlužník povinen zdržet se nakládání s majetkovou podstatou, které by vedlo ke změnám ve skladbě, využití, určení, nebo o jeho nikoli zanedbatelné zmenšení. Jakékoli dlužníkovy úkony v rozporu s tímto omezením budou soudně anulovány [1].

Je-li nutné v době do vydání rozhodnutí o úpadku zabránit změnám v rozsahu majetkové podstaty v neprospěch věřitelů, může insolvenční soud i bez návrhu nařídít předběžné opatření, kterým dlužníkovi uloží, aby se zdržel nakládání s určitými věcmi nebo právy náležejícími do jeho majetkové podstaty, nebo rozhodne, že dlužník smí nakládat s majetkovou podstatou nebo její částí pouze se souhlasem předběžného správce. Insolvenční soud může též nařídít, aby osoby, které mají závazky vůči dlužníkovi, své plnění neposkytovali dlužníkovi, ale předběžnému správci a současně ustanoví předběžného správce [1].

V první fázi insolvenčního řízení soud prozkoumá dlužníkům stav a majetkové problémy a je-li osvědčením či dokazováním zjištěno, že dlužník je v úpadku, vydá insolvenční soud rozhodnutí o úpadku. Toto rozhodnutí o úpadku dle §136 musí obsahovat:

- výrok o tom, že se zjišťuje úpadek dlužníka nebo jeho hrozící úpadek,
- výrok, jímž insolvenční soud ustanovuje insolvenčního správce
- údaj o tom, kdy nastávají účinky rozhodnutí o úpadku,
- výzvu, aby věřitelé, kteří dosud nepřihlásili své pohledávky, tak učinili ve stanovené lhůtě,
- výzvu, aby osoby, které mají závazky vůči dlužníkovi, napříště plnění neposkytovali dlužníkovi, ale insolvenčnímu správci,
- výzvu, aby věřitelé insolvenčnímu správci neprodleně sdělili, jaká zajišťovací práva uplatní na dlužníkových věcech, právech, pohledávkách nebo jiných majetkových hodnotách,
- výrok, jímž se určí místo a termín konání schůze věřitelů a přezkumného jednání,

- výrok, jímž se uloží dlužníku, který tak dosud neučinil, aby ve stanovené lhůtě sestavil a odevzdal insolvenčnímu správci seznamy svého majetku a závazků s uvedením svých dlužníků a věřitelů,
- označení hromadných sdělovacích prostředků, ve kterých bude insolvenční soud zveřejňovat svá rozhodnutí.

V druhé fázi soud rozhodne o způsobu řešení úpadku a své rozhodnutí, zdali bude dlužníkům úpadek řešen konkursem či reorganizací připojí k rozhodnutí o úpadku [1].

3.2.1. Konkurz

Je jedním ze způsobů řešení předlužení podniku. Dle zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení je konkurs způsob řešení úpadku spočívající v tom, že na základě rozhodnutí o prohlášení konkursu jsou zjištěné pohledávky věřitelů zásadně poměrně uspokojeny z výnosu zpeněžení majetkové podstaty s tím, že neuspokojené pohledávky nebo jejich části nezanikají, pokud zákon nestanoví jinak [1].

Z ekonomického hlediska lze v rámci konkursu identifikovat jeho hlavní fáze:

- zjišťovací a přezkumná fáze, která nastává po prohlášení konkursu a jejím obsahem je zejména zjištění majetkové podstaty, přezkoumání přihlášených pohledávek věřitelů insolvenčním správcem, zpracování zprávy o hospodářské situaci dlužníka, schůze věřitelů a realizace přezkumného jednání. Tato fáze je poměrně krátká, cca 2 měsíce.
- Správa a zpeněžení podstaty, kdy se v podstatě jedná o průběžnou fázi konkursu, jejímž předmětem je zejména jednorázové nebo postupné zpeněžení pohledávek, řešení sporů o vyloučení věci z majetkové podstaty, vymáhání pohledávek, řešení incidenčních sporů, dílčí uspokojování pohledávek za podstatou a ve vybraných případech i přihlášených pohledávek. Na rozdíl od první fáze, tato fáze může trvat od několika měsíců až do řady let.
- Podání konečné zprávy, její přezkoumání, vydání a realizace rozvrhového usnesení. Klíčovým obsahem této fáze je zpracování konečné zprávy insolvenčním správcem, její přezkoumání insolvenčním soudem a sestavení, schválení a realizace rozvrhového usnesení.

- Zrušení konkursu je poslední fází. Nejčastějším důvodem zřejmě bude zrušení konkursu soudem po obdržení zprávy insolvenčního správce o splnění rozvrhového usnesení, nicméně v úvahu připadají i některé další situace [2].

Soudní rozhodnutí o řešení úpadku podniků konkursem má zejména tyto účinky:

- prohlášením konkursu se přerušuje likvidace právnické osoby, končí nucená správa, a pokud insolvenční soud nerozhodne jinak, zaniká předběžné opatření, bylo-li nařízeno,
- prohlášením konkursu přechází na insolvenčního správce oprávnění nakládat s majetkovou podstatou, jakož i výkon práv a plnění povinností, které přísluší dlužníku, pokud souvisí s majetkovou podstatou, přičemž veškeré právní kroky, které dlužník provedl s majetkovou podstatou po prohlášení konkursu, jsou vůči věřitelům neplatné,
- nesplatné pohledávky proti dlužníku se prohlášením konkursu považují za splatné, nestanoví-li zákon jinak,
- prohlášením konkursu zanikají všechny jednostranné právní úkony dlužníka, které se týkají majetkové podstaty, zejména jeho příkazy, pověření a plné moci včetně prokury, není-li dále stanoveno jinak,
- nebyla-li smlouva o vzájemném plnění včetně smlouvy o smlouvě budoucí v době prohlášení konkursu ještě zcela splněna ani dlužníkem ani druhým účastníkem smlouvy, insolvenční správce může smlouvu splnit místo dlužníka a žádat splnění od druhého účastníka smlouvy nebo může od smlouvy odstoupit,
- uzavřel-li dlužník smlouvu o výpůjčce, je insolvenční správce po prohlášení konkursu oprávněn požadovat vrácení věci i před skončením stanovené doby zapůjčení,
- prohlášením konkursu nekončí provoz dlužníkovyho podniku, nestanoví-li zvláštní právní předpis jinak [1].

Zpeněžením majetkové podstaty se rozumí převedení veškerého majetku, který do ní náleží, na peníze za účelem uspokojení věřitelů. Za zpeněžení se k tomuto účelu považuje i využití bankovních kont dlužníka a jeho peněžní hotovosti. Zpeněžením majetkové podstaty se rozumí i úplatné postoupení dlužníkových pohledávek, přičemž insolvenční správce není nijak omezen ujednáními, která tomu brání. Ke zpeněžení majetkové podstaty lze přikročit teprve po právní moci rozhodnutí o prohlášení konkursu,

nejdříve však po první schůzi věřitelů, pokud nejde o věci bezprostředně ohrožené zkázou nebo znehodnocením anebo pokud insolvenční soud nepovolí výjimku [1].

O způsobu zpeněžení majetkové podstaty rozhoduje insolvenční správce se souhlasem věřitelského výboru. Majetkovou podstatu lze převést na peníze třemi způsoby:

- veřejnou dražbou podle zvláštního právního předpisu,
- prodejem movitých věcí a nemovitostí podle ustanovení občanského soudního řádu o výkonu rozhodnutí,
- prodejem majetku mimo dražbu [1].

Věc je insolvenční správce oprávněn prodat i pod její odhadní cenou, pokud důvodně předpokládá, že náklady, které by bylo nutné vynaložit na správu a údržbu předmětné věci, pokud by zůstala v majetkové podstatě dlužníka, by byly vyšší než je ztráta z kupní ceny [1].

Méně využívaným způsobem zpeněžení majetkové podstaty je zpeněžení dlužníkovu podniku jedinou smlouvou. To je oprávněn provést pouze insolvenční správce a jen se souhlasem insolvenčního soudu a věřitelského výboru. Tento krok, prodej podniku jedinou smlouvou, předpokládá vyšší výnos při prodeji podniku jako celku, než by tomu bylo při zpeněžování majetkové podstaty po dílčích částech. Prodej dlužníkovu podniku jedinou smlouvou v rámci insolvenčního řízení, respektive konkursu, je odlišný od standardní smlouvy o prodeji podniku a zákonných podmínek vážících se na tento standardní převod práv dle obchodního zákoníku. Prodejem podniku jedinou smlouvou přecházejí na nabyvatele podniku práva a povinnosti vyplývající z pracovněprávních vztahů k zaměstnancům dlužníkovu podniku avšak jiné závazky spojené s podnikem na nabyvatele nepřecházejí. Pohledávky zaměstnanců z pracovněprávních vztahů vzniklých do doby prodeje podniku, na nového majitele také nepřecházejí a zůstávají pohledávkami v konkursu [1].

Se zpeněžováním majetkové podstaty, se pro účely zamezení nekalým praktikám, váže zákaz nabývání majetku z majetkové podstaty pro určité osoby. Tento zákaz platí pro

všechny možnosti zpeněžení majetkové podstaty a níže uvedené osoby nesmí po dobu 3 let od skončení konkursu nabýt majetek z majetkové podstaty, ani na ně nesmí být převeden:

- dlužník,
- osoby blízké dlužníkovi,
- osoby, se kterými dlužník tvoří koncern,
- vedoucí zaměstnanci dlužníka a osoby jim blízké,
- osoby, které vykonávaly v posledních 3 letech před zahájením insolvenčního řízení nebo po jeho zahájení rozhodující vliv na provoz dlužníkovy podniku nebo podstatnou měrou ovlivňovaly jeho jinou majetkovou činnost,
- společníky dlužníka, je-li jím jiná obchodní společnost než akciová,
- akcionáře dlužníka, kterým je akciová společnost, pokud jim patří akcie odpovídající více než desetině základního kapitálu,
- prokuristy dlužníka,
- členy a náhradníky věřitelského výboru, kterým schůze věřitelů neudělila souhlas s nabytím majetku z majetkové podstaty [1].

Z výtěžku zpeněžení majetkové podstaty se hradí dvě kategorie pohledávek, a to každá kategorie v různém časovém období. Pohledávky z první kategorie jsou hrazené kdykoliv v průběhu konkursu, na druhé straně pohledávky z druhé kategorie jsou hrazeny na základě tzv. rozvrhu. Do pohledávek první kategorie náleží:

- pohledávky za majetkovou podstatou,
- pohledávky jim na úroveň postavené,
- náklady se správou majetkové podstaty [1].

Zajištění věřitelé mají právo na úhradu své pohledávky z výtěžku zpeněžení věci, práva, pohledávky nebo jiné majetkové hodnoty, jimiž byla zajištěna. Výtěžek zpeněžení předá insolvenční správce zajištěnému věřiteli snížený o náklady spojené se správou a zpeněžením a po odečtení částky připadající na odměnu insolvenčního správce [1].

Výtěžek zpeněžení je určen výhradně k úhradě shora uvedených pohledávek. Z toho důvodu insolvenční správce má zákonem výslovně zakázáno, aby výtěžek zpeněžení použil k podnikatelské činnosti, nebo jiné výtěžné činnosti [1].

V závěru zpeněžení majetkové podstaty je insolvenční správce povinen vypracovat a předložit insolvenčnímu soudu konečnou zprávu. Tato konečná zpráva musí podat celkovou charakteristiku činnosti insolvenčního správce a musí obsahovat zejména:

- přehled pohledávek za majetkovou podstatou a pohledávek jim na úroveň postavených, které insolvenční správce již uspokojil a které je ještě potřeba uspokojit,
- přehled vynaložených výdajů spojených se správou majetkové podstaty se zdůvodněním výdajů, které nejsou obvyklé,
- přehled zpeněžení majetkové podstaty a výsledek, kterého bylo dosaženo,
- uvedení majetku, který nebyl zpeněžen a důvody, které byly příčinou nezpeněžení tohoto majetku,
- výsledky částečného rozvrhu,
- přehled uspokojení zajištěných věřitelů s promítnutím do rozvrhu,
- přehled jednání a právních úkonů, významných pro průběh insolvenčního řízení [1].

Konečná zpráva musí vyústit v konkrétní částku, jež má být rozdělena mezi věřitele. Dále musí obsahovat označení těchto věřitelů a údaje o jejich podílech na této částce [2].

Spolu s konečnou zprávu předloží insolvenční správce insolvenčnímu soudu též vyúčtování své odměny a výdajů. Insolvenční správce je dále povinen sestavit účetní závěrku ke dni sestavení konečné zprávy. Soud přezkoumá předloženou konečnou zprávu insolvenčního správce a jeho vyúčtování odměny a výdajů. V případě, že insolvenční soud ve zprávě objeví chyby či nejasnosti, vyzve insolvenčního správce k jejich odstranění. Bezchybná verze konečné zprávy se zveřejňuje vyhláškou na úřední desce soudu a v insolvenčním rejstříku. Účastníci řízení, tedy dlužník a věřitelé, mohou proti konečné zprávě podat své námitky do 15 dnů od zveřejnění [1].

Další fází konkursního řízení je tzv. rozvrh. Ještě před rozvrhem je však potřeba uspokojit dosud nezaplacené pohledávky z první kategorie, které se uspokojují kdykoliv v průběhu konkursního řízení, tedy pohledávky za majetkovou podstatou, pohledávky jim na úroveň postavené a zajištěné pohledávky do výše čistého výtěžku zpeněžení zajištění. V případě, že výtěžek zpeněžení majetkové podstaty nepostačuje k úplnému uspokojení všech pohledávek první kategorie, budou tyto pohledávky uspokojovány v následujícím pořadí:

- odměna a hotové výdaje insolvenčního správce,
- pohledávky věřitelů vzniklé po dobu trvání moratoria ze smluv podle §122 odst. 2 insolvenčního zákona (jedná se o pohledávky ze smluv na dodávky energií a surovin, jakož i dalších smluv o dodávkách zboží a služeb, které ke dni vyhlášení moratoria trvaly alespoň po dobu 3 měsíců a druhý účastník smlouvy je nemohl vypovědět, nebo od nich odstoupit),
- pohledávky věřitelů z úvěrového financování,
- náklady spojené s udržováním a správou majetkové podstaty,
- ostatní pohledávky se uspokojí jen poměrně [1].

Ještě před zpracováním rozvrhu vyčlení insolvenční správce z výtěžku zpeněžení částku na výlohy spojené s ukončením řízení. Po nabytí právní moci rozhodnutí o schválení konečné zprávy předloží insolvenční správce insolvenčnímu soudu návrh na rozvrhové usnesení, jež musí obsahovat kolik má být vyplaceno na každou pohledávku uvedenou v upraveném seznamu přihlášených pohledávek. Na základě toho vydá insolvenční soud rozvrhové usnesení, v němž určí částky, které mají být věřitelům vyplaceny.

Insolvenční soud svým rozhodnutím zruší konkurs:

- zjistí-li, že dlužníkův úpadek nebyl ani dodatečně osvědčen, to neplatí došlo-li již ke zpeněžení podstatné části majetkové podstaty,
- zjistí-li, že do konkursního řízení není přihlášen žádný věřitel a všechny pohledávky za majetkovou podstatou a pohledávky jim na úroveň postavené jsou plně uspokojeny,
- po obdržení zprávy insolvenčního správce o splnění rozvrhového usnesení,
- zjistí-li, že majetek dlužníka je pro uspokojení věřitelů zcela nepostačující, přitom se

nepřihlíží k věcem, právům a jiným majetkovým hodnotám vyloučeným z majetkové podstaty [1].

Pokud dojde ke zrušení a zániku dlužníka, který je právnickou osobou, z některého z posledních dvou uvedených důvodů, neuspokojené pohledávky, nebo jejich části, zanikají, pokud nebudou uspokojeny ze zajištění a pokud dlužník zanikl bez právního nástupce. Proti rozhodnutí o zrušení konkursu mohou podat odvolání pouze insolvenční správce a věřitelé. Insolvenční soud zruší konkurs na návrh dlužníka, jen pokud dlužník ke svému návrhu na zrušení konkursu připojí listinu, na které všichni věřitelé a insolvenční správce vyslovili se zrušením konkursu souhlas, přičemž pravost podpisu osob podepsaných na této listině musí být úředně ověřena [1].

Ke dni zrušení konkursu je insolvenční správce povinen:

- uzavřít účetní knihy,
- sestavit účetní závěrku,
- splnit povinnosti uložené daňovými předpisy,
- předat dlužníku potřebné účetní záznamy,
- předat zbývající majetek dlužníkovi,
- zajistit činnosti evidenční a archivační, popřípadě další činnosti související se zrušením konkursu.

Teprve po provedení uvedených činností insolvenční soud zproští insolvenčního správce jeho funkce [2].

3.2.2. Reorganizace

Reorganizace podniku, jako možnost řešení úpadku, přináší jako novinku zákon o úpadku a způsobech jeho řešení č.182/2006 Sb. Obchodního zákoníku. Je to alternativní řešení úpadku k řešení úpadku konkursem s tím rozdílem, že oproti konkursu je cílem reorganizace vyřešit předlužení podniku při zachování jeho činnosti. Při reorganizaci může dlužník i nadále vyvíjet svojí podnikatelskou činnost, avšak pouze v mezích schváleného reorganizačního plánu. Pro věřitele nabízí reorganizace výhodu v tom, že v případě úspěšného ukončení reorganizace, s velkou mírou pravděpodobnosti budou jejich

pohledávky uspokojeny sice později, ale z větší části, než by tomu bylo, pokud by se úpadek podniku řešil konkursem.

Ve své ekonomické podstatě znamená reorganizace, myšlena jako forma řešení úpadku, sanaci podniku, kterou lze stručně charakterizovat jako realizaci souboru opatření přijímaných ze strany vedení podniku, respektive dlužníka, jejichž smyslem je zásadní ozdravení a obnova finanční výkonnosti a prosperity firmy [2].

Návrh na povolení reorganizace je oprávněný podat dlužník sám, nebo přihlášený věřitel. Takový návrh na povolení reorganizace musí, kromě obecných náležitostí, obsahovat údaj o způsobu navrhované reorganizace. V případě však, že insolvenční soud po přihlídnutí ke všem okolnostem nabude dojmu, že návrhem na povolení reorganizace je sledován nepoctivý záměr, takový návrh zamítne [1].

Možností řešení úpadku podniku pomocí reorganizace je nespočet a jednotlivá řešení limituje pouze podmínka zákonitosti (navržené řešení nesmí být v rozporu s českým právem) a souhlas věřitelů na schůzi věřitelů, která je svolána právě za účelem schválení reorganizačního plánu. Věřitelé po schválení reorganizačního plánu mají právo kontroly jak dlužník tento schválený reorganizační plán plní [1].

Podmínky pro schválení reorganizace:

- dlužník nesmí být v likvidaci
- dlužník nesmí být obchodník s cennými papíry nebo osobou oprávněnou k obchodování na komoditní burze podle zvláštního právního předpisu,
- dlužník musí dosáhnout celkového obratu za poslední účetní období předcházející insolvenčnímu návrhu alespoň 100mil Kč, nebo zaměstnávat alespoň 100 zaměstnanců v pracovním poměru [1].

V případě, že insolvenční soud přijme návrh na povolení reorganizace, vydá rozhodnutí, které obsahuje:

- výrok o povolení reorganizace,
- údaje o insolvenčním správci,

- výzvu, aby dlužník ve lhůtě 120 dnů předložil reorganizační plán, nebo aby bez zbytečného odkladu insolvenčnímu soudu sdělil, že tak učinit nehodlá,
- údaje o tom, za jakých podmínek mohou reorganizační plán zpracovat a předložit další subjekty,
- výrok o jiných opatřeních týkajících se majetkové podstaty a nezbytných k zajištění účelu reorganizace [1].

Rozhodnutím o povolení reorganizace se ruší omezení dispozičních oprávnění dlužníka, které byly omezeny ze zákona, nebo rozhodnutím insolvenčního soudu v dosavadním průběhu insolvenčního řízení. Dlužník tedy po dobu reorganizace má plné dispoziční oprávnění. Dále se tímto rozhodnutím pozastavuje výkon funkce valné hromady nebo členské schůze dlužníka. Tuto funkci přebírá insolvenční správce [1].

Dlužník je povinen sestavit mezitímní účetní závěrku a to ke dni předcházejícímu dni, kterým nastanou účinky povolení reorganizace [1].

Základním dokumentem reorganizace je reorganizační plán. Předkládá je dlužník, nebo věřitel pokud se dlužník této možnosti vzdá, či tak neučiní v zákonné době. Reorganizační plán musí sledovat ozdravení podniku v úpadku a vyrovnání pohledávek věřitelům v odsouhlasené výši [1].

Reorganizační plán se předkládá ke schválení insolvenčnímu soudu a musí vždy obsahovat:

- rozdělení věřitelů do skupin, s určením, jak bude nakládáno s pohledávkami věřitelů v jednotlivých skupinách,
- určení způsobu reorganizace,
- určení opatření k plnění reorganizačního plánu, zejména z hlediska nakládání s majetkovou podstatou, a s určením osob, které s ní mohou nakládat, včetně rozsahu jejich práv k nakládání s ní,
- údaj o tom, zda bude pokračovat provoz dlužníkovy podniku nebo jeho části a za jakých podmínek,
- uvedení osob, které se budou podílet na financování reorganizačního plánu nebo

převezmou některé dlužníkovy závazky anebo zajistí jejich splnění, včetně určení rozsahu, v němž jsou ochotny tak učinit,

- údaj o tom, zda a jak reorganizační plán ovlivní zaměstnanost v dlužníkově podniku, a o opatřeních, která mají být v tomto směru uskutečněna,
- údaj o tom, zda a jaké závazky vůči věřitelům bude mít dlužník po skončení reorganizace [1].

Jak již bylo uvedeno, reorganizační plán může mít nespočet podob, protože není nijak závazně stanoven, každopádně lze jej provést zejména použitím těchto opatření uvedených v §341 zákona o úpadku a způsobech jeho řešení č.182/2006 Sb. Obchodního zákoníku:

- restrukturalizací pohledávek věřitelů, spočívající v prominutí části dluhů dlužníka včetně jejich příslušenství, nebo v odkladu jejich splatnosti,
- prodejem celé majetkové podstaty, nebo její části a nebo prodejem dlužníkovy podniku,
- vydáním části dlužníkových aktiv věřitelům, nebo převodem těchto aktiv na nově založenou právnickou osobu, ve které mají věřitelé majetkovou účast,
- fúzí dlužníka – právnické osoby s jinou osobou, nebo převodem jeho jmění na společníka se zachováním, nebo změnou práv třetích osob, připouštějí-li to právní předpisy o hospodářské soutěži,
- vydáním akcií nebo jiných cenných papírů dlužníkem, nebo novou právnickou osobou,
- zajištěním financování provozu dlužníkovy podniku, nebo jeho části,
- změnou zakladatelského dokumentu, nebo stanov a nebo jiných dokumentů upravujících vnitřní poměry dlužníka [1].

Reorganizační plán může obsahovat uplatnění i více způsobu reorganizace, pokud to jejich povaha připouští [1].

Insolvenční soud zruší rozhodnutí o schválení reorganizačního plánu, jestliže do 6 měsíců od jeho účinnosti zjistí, že některému věřiteli byly poskytnuty zvláštní výhody, aniž s tím ostatní věřitelé stejné skupiny souhlasili, nebo že schválení reorganizačního plánu bylo dosaženo podvodným způsobem. Dále do 3 let od jeho účinnosti, pokud byl dlužník, jeho statutární orgán, nebo člen statutárního orgánu pravomocně odsouzen pro úmyslný

trestný čin, kterým dosáhl schválení reorganizačního plánu, nebo podstatně zkrátil věřitele. Rozhodne-li insolvenční soud o zrušení reorganizačního plánu, mohou věřitelé bez dalšího požadovat uspokojení pohledávek a jiných práv, která měli před jeho schválením. Práva věřitelů a třetích osob založená reorganizačním plánem nejsou dotčena; je-li to nutné, přijme insolvenční soud opatření k ochraně oprávněných zájmů věřitelů [1].

Insolvenční soud může dále rozhodnout o přeměně reorganizace v konkurs, a to jestliže:

- reorganizace byla povolena na návrh dlužníka a ten její přeměnu v konkurs po tomto povolení navrhl,
- oprávněná osoba nesestaví ve stanovené lhůtě reorganizační plán ani po jejím případném prodloužení insolvenčním soudem nebo předložený reorganizační plán vezme zpět,
- insolvenční soud neschválil reorganizační plán a oprávněným osobám uplynula lhůta k jeho předložení,
- v průběhu provádění reorganizačního plánu dlužník neplní své podstatné povinnosti stanovené tímto plánem nebo ukáže-li se, že podstatnou část tohoto plánu nebude možné plnit,
- dlužník neplatí řádně a včas úroky podle § 171 odst. 4, nebo v podstatném rozsahu neplní své jiné splatné peněžité závazky, nebo
- dlužník po schválení reorganizačního plánu přestal podnikat, ačkoli podle reorganizačního plánu podnikat měl [1].

3.2.3. Moratorium

Ve své podstatě je moratorium krátkodobý nástroj ochrany dlužníka před věřiteli, který má dlužníkovi poskytnout lhůtu k překonání úpadku nebo hrozícího úpadku vlastními silami a s jeho vyhlášením insolvenčním soudem jsou spojeny tři klíčové právní, respektive ekonomické účinky:

- po dobu trvání moratoria nelze vydat rozhodnutí o úpadku, ale přitom po dobu trvání moratoria zůstávají zachovány účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení,
- závazky bezprostředně souvisící se zachováním provozu podniku, které vznikly

v posledních 30 dnech před vyhlášením moratoria nebo po něm je dlužník po dobu trvání moratoria oprávněn hradit přednostně před dříve splatnými závazky,

- smlouvy na dodávky energií a surovin, jakož i další smlouvy o dodávkách zboží a služeb, které ke dni vyhlášení moratoria trvaly alespoň 3 měsíce, nemůže druhý účastník smlouvy po dobu trvání moratoria vypovědět nebo od nich odstoupit pro prodlení dlužníka s placením úhrady za zboží nebo služby, ke kterému došlo před vyhlášením moratoria, nebo pro zhoršení majetkové situace dlužníka, hradí-li dlužník na základě těchto smluv řádně a včas alespoň závazky podle bodu 2 [2].

Nemožnost dodavatelů odstoupit od dodávek surovin, energií, zboží atd. po dobu trvání moratoria ale v sobě pro tyto subjekty skrývá poměrně významné riziko nárůstu neuhrazených pohledávek. Z tohoto důvodu stanovuje insolvenční zákon několik základních předpokladů a zejména pak podstatnou součinnost věřitelů:

- návrh na vyhlášení moratoria může insolvenčnímu soudu podat pouze dlužník, který je podnikatelem a není v likvidaci,
- návrh na vyhlášení moratoria lze podat ve lhůtě do 7 dnů od podání insolvenčního návrhu, a jde-li o insolvenční návrh věřitele, do 15 dnů od jeho doručení insolvenčním soudem,
- dosud nebylo rozhodnuto o insolvenčním návrhu,
- návrh na moratorium musí kromě obecných náležitostí podání obsahovat všechny skutečnosti, které odůvodňují jeho vyhlášení. K návrhu je dlužník kromě seznamů a listin, které je povinen připojit k insolvenčnímu návrhu, povinen připojit poslední účetní závěrku a písemné prohlášení většiny jeho věřitelů, počítané podle výše jejich pohledávek, že s vyhlášením moratoria souhlasí, přičemž podpisy na tomto prohlášení musí být úředně ověřeny [2].

Moratorium zaniká uplynutím doby, na kterou bylo vyhlášeno, nebo rozhodnutím insolvenčního soudu o jeho zrušení. Insolvenční soud zruší moratorium:

- navrhne-li to většina věřitelů dle výše pohledávek uvedených v seznamu závazků,
- pokud dlužník uvedl v návrhu na moratorium nepravdivé skutečnosti, nebo vyjde-li po dobu trvání moratoria najevo, že dlužník vyhlášením moratoria sledoval nepoctivý záměr, zejména přednostní uspokojení jen některých jeho věřitelů [1].

3.3. Změny v insolvenčním zákoně

Změny, které zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení alias insolvenční zákon zavádí do českého právního systému, jsou podstatné, žádané a některé možná až revoluční. Uvedený přehled popisuje ty nejdůležitější změny nového insolvenčního zákona (IZ) oproti původnímu zákonu č. 328/1991 Sb. o konkurzu a vyrovnání (ZKV).

Možnosti řešení úpadku:

ZKV - byly nabízeny pouze dvě možnosti řešení úpadku, a to konkurzem, nebo vyrovnáním [6],

IZ - nadále zachovává institut konkurzu v aktualizovaném znění a přidává možnost reorganizace při splnění základních podmínek, oddlužení (pouze pro fyzické osoby nepodnikatele a zvláštní úpravu pro finanční instituce [1].

Definice úpadku pro insolvenční:

ZKV - dlužník byl v úpadku pokud nebyl schopen plnit své závazky po delší dobu. Tato definice však přinášela nestejně podmínky pro všechny, jelikož vždy záleželo na výkladu termínu „delší dobu“ příslušného konkursního soudu [6],

IZ - striktně vymezuje dobu po kterou dlužník není schopen plnit své závazky na 30 dnů [1].

Definice úpadku pro předlužení:

ZKV – dlužník byl v úpadku pro předlužení, pokud jeho splatné závazky byly vyšší než jeho majetek [6],

IZ - dlužník je v úpadku pro předlužení, pokud jeho veškeré závazky jsou vyšší než jeho majetek [1].

Zahájení konkurzního / insolvenčního řízení:

ZKV - již návrh na konkurzní řízení musel obsahovat způsob řešení úpadku dlužníka, tedy návrh na prohlášení konkurzu, nebo návrh na povolení vyrovnání [6],

IZ - návrh na zahájení insolvenčního řízení nemusí obsahovat způsob řešení úpadku. O způsobu řešení úpadku musí být rozhodnuto až ve lhůtě 3 měsíců od rozhodnutí o úpadku dlužníka [1].

Podvodné jednání při přihlašování pohledávek:

ZKV - nijak neupravoval postup proti přihlášení neoprávněných pohledávek, či dokonce uměle navýšených pohledávek do konkurzního řízení [6],

IZ - přináší sankce za přihlášení neexistující pohledávky, nebo pohledávky vyšší než její skutečná výše. V případě, že je pohledávka přihlášená ve výši překračující dvounásobek skutečné výše, nebude věřitel uspokojen vůbec a bude mu doměřena pokuta ve výši odpovídající nadhodnocení dané pohledávky [1].

Ustanovení konkurzního / insolvenčního správce:

ZKV - konkurzní správce byl jmenován konkurzním soudcem. Věřitelé měli pouze možnost iniciovat odvolání jmenovaného správce, avšak odvolat ho mohl pouze konkurzní soudce [6].

IZ - insolvenčního správce vybírá předseda insolvenčního soudu při rozhodnutí o úpadku. Věřitelé však mají právo na první schůzi věřitelů jmenovaného správce odvolat a jmenovat nového [1].

Zveřejňování informací:

ZKV - za doručené se považovaly písemnosti okamžikem zveřejnění v Obchodním věstníku, přičemž Obchodní věstník byl hlavním prostředkem pro zveřejňování informací o průběhu konkurzního řízení [6].

IZ - za doručené se považují rozhodnutí uveřejněné v Insolvenčním rejstříku, přičemž Insolvenční rejstřík nahrazuje Obchodní věstník jako hlavní informační médium [1].

Rychlost řízení:

ZKV - nestanovoval pro úkony žádné lhůty [6].

IZ - pro urychlení úpadkového řízení přináší insolvenční zákon lhůty pro některé úkony, například: - 7 dnů na odmítnutí chybného insolvenčního návrhu soudem,

- 15 dnů pro rozhodnutí o insolvenčním návrhu dlužníka,
- 3 měsíce trvání Moratoria kdy není možnost prohlásit úpadek dlužníka,
- 30 dnů na svolání insolvenční schůze věřitelů od požádání,
- 2 měsíce na svolání insolvenční schůze věřitelů od rozhodnutí o úpadku dlužníka [1].

Poměr uspokojení zajištěných věřitelů:

ZKV - bylo přiznáno 70% z výtěžku zpeněžení zajištění. V případě, že to nestačilo k plnému uhrazení pohledávky, přesouval se zbytek pohledávky mezi ostatní nezajištěné [6].

IZ - je přiznáván nárok na získání celého výtěžku zpeněžení zajištění pohledávky, sníženého pouze o náklady spojené se zpeněžením, které však nesmí být vyšší než 5% z hodnoty zajištění [1].

Prodej podniku jedinou smlouvou:

ZKV - pouze na základě souhlasu konkurzního soudu mohl správce konkurzní podstaty prodat dlužníkův podnik jedinou smlouvou. Dále mu k tomu stačilo jen vyjádření věřitelského výboru, nikoli však jejich souhlas s tímto úkonem. Na druhou stranu zákon neumožňoval, aby věřitelé k tomuto úkonu konkurzního správce zaúkolovali [6].

IZ - ustanovuje podmínku souhlasu soudu i věřitelského výboru s prodejem dlužníkovy podniku jedinou smlouvou. Věřitelé mohou na schůzi věřitelů zaúkolovat insolvenčního správce k prodeji podniku jedinou smlouvou [1].

4. Diskuse

Do stavu předlužení se podnik může dostat z více příčin. Nejdůležitějším a nejčastějším důvodem je selhání managementu, který nezvládne své úkoly. Jedná se především o nerozpoznání nutnosti reakce na podněty okolí, nebo o reakce nepřiměřené. Další příčinou bývá špatná až likvidační cenová politika, chybné investiční záměry, nebo dokonce nelegální činnost managementu podniku. Je nutné si uvědomit, že do stavu předlužení se podnik nedostane přes noc, ale že se jedná o výsledek dlouhodobého vývoje podniku. Proto stav předlužení je kritickým selháním managementu sám o sobě, kdy management nebral zřetel na indikátory vývoje podniku, ať už ekonomické či účetní, které ukazují směrovou tendenci vývoje podniku ke stavu předlužení často velmi dlouho dopředu.

Do 31.12.2007 byl úpadek podniku pro předlužení řešen zákonem č. 328/1991 Sb. o konkurzu a vyrovnání, který nabízel dvě možnosti řešení. Jednalo se o konkurz a vyrovnání. Řešení úpadku pomocí vyrovnání nikdy nebylo nijak výrazně využíváno. Bylo to z důvodu toho, že k vyrovnání byl nutný souhlas věřitelů a ti s výhledem na nízkou míru uspokojení svých pohledávek, většinou svůj souhlas s tímto způsobem řešení úpadku podniku nedali. Konkurz tak byl tedy pro řešení úpadku veskrze jediným funkčním způsobem. Zákon však svými některými formulacemi a definicemi značně znevýhodňoval věřitele a to například již v samotné definici předlužení. Zákon definoval předlužení jako stav kdy dlužník byl v úpadku pro předlužení, pokud jeho splatné závazky byly vyšší než jeho majetek. Při vyhlášení konkurzního řízení však byly do konkurzu přihlášeny i v danou chvíli nesplacené závazky, které zvýšili celkový objem pohledávek za konkurzní podstatou a snížili tím procentuální uspokojení jednotlivých pohledávek. Zákon poskytoval věřitelům jen omezené pravomoci k ochraně svých práv ve věci maximálního uspokojení svých pohledávek. Jak bylo prokázáno došetřenými kauzami, velmi nízké pravomoci věřitelů nahrávali spolupráci konkurzních správců a konkursních soudů, kteří při plné shodě byli ve většině případů neomezenými pány majetku dlužníka a při sledování svých zájmů připravovali věřitele o výtěžek zpeněžení majetkové podstaty. A nakonec nepřesně formulované či vůbec žádné lhůty pro jednotlivé úkony v rámci konkurzního řízení poskytovaly možnost řešit úpadek podniku konkursem na nespécifikovanou dobu. Jelikož

správa konkursní podstaty a konkurzní řízení jako takové nutně vytváří provozní náklady, které jsou přednostně hrazeny z výtěžku zpeněžení, dlouho trvající konkurzní řízení značně snižuje procentuální uspokojení jednotlivých pohledávek.

Tyto skutečnosti napravuje nový zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení alias insolvenční zákon. Nový insolvenční zákon nabízí podnikům v úpadku pro předlužení nové možnosti řešení. Spolu s novelizovaným způsobem řešení úpadku konkurzem nabízí nově možnost reorganizace a do právního systému České republiky v rámci způsobů řešení úpadku zavádí nový pojem moratorium. Institut moratoria alias ochranné lhůty mohou využít například podniky, u kterých je stav předlužení jen dočasným stádiem. Během 3 měsíční ochranné lhůty, kdy mají zákonem zajištěn chod podniku díky povinnosti udržení dodávek energie a materiálu, mohou tyto podniky podniknout kroky vedoucí ke stabilizaci podniku a vyřešení negativního poměru majetku a závazků. Ochranná lhůta a její cíl udržení podniku v relativně normálním provozním chodu má pomoci v jednání s novými strategickými partnery, nebo například při jednání o nových zdrojích financování. V případě, že podnik využije možnosti moratoria avšak během této lhůty nedokáže své předlužení vyřešit, vydá insolvenční soud rozhodnutí o úpadku. Novelizovaný způsob řešení úpadku konkurzem se snaží napravit chyby původního znění v zákoně o konkurzu a vyrovnání. Upřesňuje definici předlužení, kdy se již majetek dlužníka poměruje se všemi závazky dlužníka, ale přihlíží se i k možným budoucím výnosům provozu podniku. Tato definice vystihuje daleko přesněji ekonomickou podstatu předlužení. Nový insolvenční zákon dále posiluje pravomoci věřitelů v dohledu nad správou konkurzu a nakládání s majetkovou podstatou dlužníka v zájmu maximalizace uspokojení jejich pohledávek. Toto posílení pravomocí a zvýšení možností kontroly nad správou konkurzního řízení má minimalizovat korupční jednání osob odpovědných za konkurzní řízení. V neposlední řadě i zavedení lhůt pro většinu úkonů v rámci konkurzního řízení má plnit funkci zajištění maximalizace efektu konkurzního řízení a tedy co nejvyššího uspokojení pohledávek. Druhým způsobem jak řešit úpadek podniku pro předlužení je reorganizace. Jedná se o způsob řešení úpadku, kdy dochází k postupnému uspokojování pohledávek věřitelů při zachování provozu dlužníkovy podniku. Pro řešení úpadku reorganizací musí podnik splnit určitá kritéria a sestavit reorganizační plán sledující ozdravení podniku. Pro věřitele skýtá reorganizace výhodu ve vyšší uspokojení

jejich pohledávek. Předpokládá se, že provoz podniku na základě ozdravného reorganizačního plánu přinese v budoucnu vyšší výnosy, ze kterých budou pohledávky věřitelů uspokojovány sice později, za to ve vyšším procentuálním uspokojení než by tomu bylo při řešení úpadku konkurzem. Logika věci spočívá například v zužitkování nepřerušného provozu podniku, případných konkurenčních výhod, pozice na trhu a další. V rámci konkurzu, s rozdílem prodeje podniku jedinou smlouvou, je majetek podniku zpeněžován po částech za ceny odpovídající tržním cenám bez zohlednění vlastní hodnoty majetku ve vztahu k provozu podniku. Právě výše uvedené hodnoty, tedy konkurenční výhody, pozice na trhu, historie podniku a další, nelze v rámci konkurzu zpeněžit.

Možná nedůvěra v české hospodářství, možná obavy z možného podvodného jednání managementu však zatím nedovolují využití reorganizace v širším měřítku. Podle údajů společnosti Creditreform s.r.o., která permanentně sleduje insolvenční rejstřík a zveřejňuje pravidelné analýzy o vývoji insolvencí v České republice i zahraničí, bylo od platnosti nového insolvenčního zákona, tedy od 1.1.2008, do 31.12.2010 vyhlášeno 4295 konkurzů na podniky v úpadku. Za stejnou dobu však bylo soudem povoleno jen 41 reorganizací z nichž 10 již bylo přeměněno na konkurz a jen 2 byly již úspěšně ukončeny splněním reorganizačního plánu.

5. Závěr

V rámci této práce je definován úpadek podniku pro předlužení jako stav, kdy veškeré závazky podniku jsou vyšší než jeho majetek, přičemž se bere ohled i na možné budoucí výnosy z dalšího provozu podniku. Tato definice vychází ze zákona č. 82/2006 Sb., §3, odst. 3 o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), který mimo tuto definici nabízí i možné způsoby řešení.

Příčiny předlužení podniku tato práce rozděluje na vnitřní a vnější, přičemž v obou případech klade vinu managementu podniku, neboť jeho činnost či nečinnost v reakci na podněty je hlavní příčinou předlužení podniku. Jen okrajově tato práce řeší záměrné navození stavu předlužení podniku ve smyslu §256c, trestního zákona.

Nový insolvenční zákon nabízí pro podnik v úpadku řešení v podobě novelizovaného konkurzu a nového způsobu řešení úpadku reorganizací. Nová pravidla a nařízení pro konkurz vychází z potřeb změny původního znění obsaženého v zákoně č. 328/1991 Sb. o konkurzu a vyrovnání, který se postupem času jevil jako nevyhovující a zneužitelný. Nově nabízené řešení úpadku pomocí reorganizace je průlomový krok správným směrem. Nabízí totiž možnost vyrovnat dlužníkovi závazky při nepřerušném provozu dlužníkovy podniku a to splněním odsouhlaseného reorganizačního plánu. Tato možnost nejen že nabízí věřitelům vyšší míru uspokojení svých pohledávek, ale díky nepřerušnému provozu a udržené zaměstnanosti má i pozitivní socio-ekonomický dopad na své okolí.

Nový insolvenční zákon, ať už svým novelizovaným zněním o konkurzu, či svými „novinkami“ je dlouho očekávaný a vítaný krok správným směrem. Nutno ale dodat, že se jedná o krok první a je potřeba následnými novelami průběžně reagovat na podněty okolí a názory odborné veřejnosti.

V současné době je připravována novela insolvenčního zákona jako reakce na nález Ústavního soudu, který část insolvenčního zákona, týkající se práv věřitelů ve věci popírání pohledávek jiných věřitelů, zrušil a současně si klade za cíl zabránění zneužívání

insolvenčního zákona v rámci konkurenčního boje či jako donucovacího prostředku k úhradě opožděných či dohadných faktur.

6. Seznam použitých zdrojů

[1] ZELENKA, Jaroslav , et al. *Insolvenční zákon : (zákon č. 182/2006 Sb., ve znění zákona č. 312/2006 Sb., č. 108/2007 Sb., č. 296/2007 Sb. a č. 362/2007 Sb.) : poznámkové vydání s důvodnou zprávou, nařízením Rady ES 1346/2000 a prováděcími předpisy. 2. aktualizované vydání. Praha : Linde, 2008. 796 s. ISBN 978-80-7201-707-2.*

[2] LANDA, Martin. *Ekonomika insolvenčního řízení. Vyd. 1. Ostrava : KEY Publishing, 2009. 426 s. ISBN 978-80-7418-031-6.*

[3] BŘEZINOVÁ, Hana. *Ekonomické aspekty insolvenčního zákona : Účetnictví jako základní zdroj informací pro insolvenční řízení. Vyd. 1. Praha : RNDr. Ivana Hexnerová - BOVA POLYGON, 2009. 200 s. ISBN 978-80-7273-159-6.*

[4] FRYŠTÁK, Marek. *Hospodářská kriminalita z pohledu teorie a praxe. Vyd. 1. Praha : KEY Publishing, 2007. 205 s. ISBN 978-80-87071-18-2.*

[5] ZUZÁK, Roman ; KÖNIGOVÁ, Martina. *Krizové řízení podniku. 2. aktualizované a rozšířené vydání. Praha : Grada Publishing, 2009. 253 s. ISBN 978-80-247-3156-8.*

[6] KOTOUČOVÁ, Jiřina; RABAN, Přemysl. *Konkurs a vyrovnání. 2. aktualizované a doplněné vydání. Praha : Orac, 2001. 343 s. ISBN 80-86199-26-6.*